

Par patēriņa cenām 2023. gada augustā

Augustā vērojamas mēnesim raksturīgas cenu pārmaiņas

Pēc Centrālās statistikas pārvaldes datiem 2023. gada augustā, salīdzinot ar jūliju, patēriņa cenu līmenis samazinājās par 0,6 %. Precēm tas samazinājās par 0,7 %, bet pakalpojumiem – par 0,1 %.

Augusta mēnesim ir raksturīgs cenu samazinājums, kas saistīts ar sezonāliem faktoriem. Šī gada augustā bija vērojamas mēnesim raksturīgas cenu pārmaiņas pēc neraksturīga patēriņa cenu kāpuma augustā iepriekšējos divos gados.

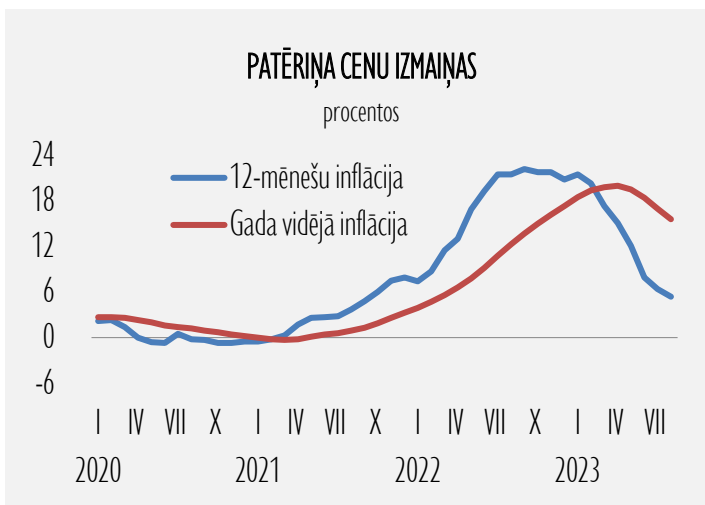
Lielākā samazinošā ietekme augustā bija cenu kritumam pārtikai par 1,8 %, kas kopējo cenu līmeni samazināja par 0,5 procentpunktiem. Tradicionāli augustā ir raksturīgs pārtikas cenu samazinājums. Jāatzīmē, ka pārtikas cenu straujais kāpums pēdējos mēnešos ir mitējies un šī gada augustā pārtikai novērots straujākais cenu kritums mēnešu griezumā kopš 2014. gada augusta. Lielākā ietekme augustā sezonālu faktoru ietekmē bija cenu kritumam svaigiem dārzeņiem. Būtisks cenu kritums bija arī pienam, piena produktiem un olām. Jāatzīmē, ka pēc kāpuma iepriekšējā mēnesī augustā samazinājās arī pārtikas produktu cenas pasaulē. Augustā, salīdzinot ar jūliju, tās samazinājās par 2,1 %, bet gada laikā tām bija vērojams kritums par 11,8 %. Pasaules pārtikas cenas augustā samazinājās visās galvenajās pārtikas produktu grupās, izņemot cukuru. Visstraujāk augustā samazinājās piena produktu cenu indekss, ko noteica cenu kritums visās piena produktu grupās, strauji pieaugot piegādēm no Okeānijas, kā arī samazinoties tirgus aktivitātēm Eiropā vasaras brīvdienų laikā un importa pieprasījumam no Ķīnas. Vienlīdz straujš cenu kritums bija augu eļļām un gaļai. Cenas samazinājās visiem galvenajiem augu eļļu un gaļas veidiem, vājākam importa pieprasījumam sakrīt ar lielāku eksportētāju piedāvājumu un labiem produkcijas izlaides apjomiem galvenajās ražotājvalstīs. Graudaugu cenu indeksa nelielo samazinājumu augustā noteica kviešu un rupjo graudu cenu kritums, ko noteica ražas novākšana galvenajās ražotājvalstīs, bet cenas strauji pieauga rīsiem, reģistrējot tirdzniecības traucējumus pēc Indijas jūlijā noteiktā *Indica* balto rīsu eksporta aizlieguma. Kopumā graudaugu cenas pasaulē bija par 14,1 % zemākas nekā iepriekšējā gada augustā. Savukārt neliels cenu kāpums augustā bija vērojams cukuram, ko galvenokārt noteica bažas par El Ninjo fenomena iespējamo ietekmi uz 2023./2024. gada ražošanas perspektīvām, jo īpaši Indijā un Taizemē.

Liela samazinošā ietekme augustā bija cenu kritumam ar mājokli saistītiem energoresursiem, kas kopējo patēriņa cenu līmeni samazināja par 0,3 procentpunktiem. Lielākā ietekme bija cenu kritumam elektroenerģijai – par 3 % un siltumenerģijai – par 1,7 %. Par 1,5 % samazinājās arī cietā kurināmā cenas.

Vērā ņemams cenu kritums augustā bija arī personīgās higiēnas precēm un skaistumkopšanas līdzekļiem par 4 %, kas kopējo cenu līmeni palielināja par 0,1 procentpunktu.

Pakalpojumiem augustā cenas praktiski saglabājās nemainīgas. Lielākā samazinošā ietekme bija cenu kritumam pārvadājumu pakalpojumiem, ko ietekmēja straujš cenu samazinājums starptautiskiem lidojumiem. Savukārt palielinošā ietekme bija cenu kāpumam ēdināšanas pakalpojumiem, kompleksiem atpūtas pakalpojumiem, mājokļa īres maksai un atkritumu savākšanai.

Savukārt lielākā palielinošā ietekme augustā bija cenu kāpumam degvielai – par 6,5 %, kas kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,5 procentpunktiem. Cenas strauji pieauga gan dīzeļdegvielai, gan benzīnam. Pasaules naftas cenas augustā pieauga strauji jau otro mēnesi pēc kārtas – mēneša laikā vidēji par 6 %, gan mēneša sākumā, gan beigās *Brent* jēlnaftas cenai sasniedzot 87 ASV dolārus par barelu, kas bija augstākā cena kopš šī gada aprīļa. Naftas cenu kāpumu turpināja noteikt Saūda

Arābijas un Krievijas brīvprātīgie naftas ieguves samazinājumi un OPEC+ valstu noteiktie naftas ieguves ierobežojumi. Naftas cenu kāpumu ietekmēja arī ASV dolāra vērtības samazināšanās. Pasaules naftas cenas turpina pieaugt arī septembra pirmajās nedēļās pēc Saūda Arābijas un Krievijas paziņojuma par ieguves ierobežojumu saglabāšanu līdz gada beigām, *Brent* naftas cenai sasniedzot 90 ASV dolārus par barelu, kas ir pēdējo desmit mēnešu augstākais līmenis.

2023. gada augustā, salīdzinot ar iepriekšējā gada augustu, patēriņa cenas pieauga par 5,4 %. Gada vidējā inflācija bija 15,6 %.

Arī turpmāk galvenā ietekme uz cenu izmaiņām joprojām būs saistīta ar energoresursu un pārtikas cenu svārstībām pasaulē, būs vērojama arī to pakārtotā ietekme uz rūpniecības preču un pakalpojumu cenām. Ņemot vērā saspringto ģeopolitisko situāciju un inflācijas dinamikas bāzes efektu, 2023. gadā kopumā vidējā gada inflācija paredzama 9 % robežās.